

og sådanne følelser var der faktisk ikke rum for, når målet var frelsen – den enkeltes og alles ved alle i Guds navn.

Fremstillingen er ikke blevet bogen om venskab i det første kristne årtusind, men snarere en medrivende og medlevende parafrase af, hvad der er overleveret os af tanker og udsagn om emnet, holdt sammen af forfatterens fortrolighed med kilder og litteratur og hans evne til at skabe tiltalende og forståelig orden i det næsten kaotiske store materiale. *Friendship & Community* er en meget velskreven, velkomponeret og gennearbejdet fremlæggelse af en side af Middelalderens liv, som sjældent kommer frem til traditionelle historiske og kirkehistoriske værker, et stort epos om venskab og kærlighed.

Jørgen Skafte Jensen

JOHN W. BALDWIN: *The Government of Philip Augustus: Foundations of French Royal Power in the Middle Ages*. Berkeley – Los Angeles – London, University of California Press, 1986. xxi, 611 sider, ill. 50 \$.

Professor Baldwin fremlægger i denne bog resultaterne af mere end 10 års arbejde, der også omfatter udgivelsen af Philippe Auguste's tre registre i serien *Recueil des historiens de la France*. Det kunne have været fristende at behandle Philippe Auguste's regering under ét; men forf. har med rette valgt at opdele den lange periode i fire mindre: 1179-90, da den unge konge lærte at administrere og konsoliderede det fra Louis VII overtagne regeringsapparat; 1190-1204, som er den afgørende periode karakteriseret af gennemgribende ændringer i regeringens struktur; tiden 1204-1214 fra erhvervelsen af Normandiet til sejren ved Bouvines hvor regeringsapparatets – ikke mindst finansstyrelsens – effektivitet blev sat på prøve; de sidste ni år til kongens død i 1223, der ikke bragte afgørende administrative fornyelser. For hver af de fire underperioder indledes fremstillingen med et kapitel om de vigtigste begivenheder i perioden som baggrund, hvilket giver læseren mulighed for bedre at forstå årsagerne til reformer og vilkårene for deres gennemførelse.

Det er velkendt, at uden for Middelhavsområdet er den engelske administration den, der har efterladt det største arkivmateriale og det, der rækker længst tilbage i tiden. Ældre forskning antog, at reformerne i fransk forvaltning omkring 1200 skyldtes inspirationen fra Normandiet, hvis institutioner man lærte at kende efter erobringen i 1204. Professor Baldwin viser i sin bog, at mange reformer er ældre end 1204 og således ikke direkte går tilbage til fremmede forbilleder. Det bør dog understreges – som forf. også gør det – at flere regeringer i løbet af det 12. årh. dels oprettede centrale arkiver, dels udarbejdede lister, kataloger og lignende håndbøger til brug for forvaltningen. Regnskabskontorer kendes siden 1110-20 i England, siden 1150'erne i Barcelona, siden 1187 i Flandern, medens et sådant i Frankrig først oprettes i 1190. Centrale arkiver skabes 1177-78 i Barcelona og 1194 i Frankrig, hvilket formentlig er tidligere end i England eller ved kurien. Hvad forvaltningshåndbøger angår, var England derimod tidligt fremme med *Dialogue of the Exchequer* (1179), *Little Black Book of the Exchequer* (1206) og den reviderede udgave deraf *Red Book of the Exchequer* (mellem 1212 og

1230); pavestolens *Liber Censuum* er fra 1192, medens Philippe Auguste's ældste register udarbejdedes 1204-05. Det benyttedes med tilføjelser indtil 1212, da dets indhold blev afskrevet i systematisk form, det var i brug til sommeren 1220. Da var også det andet register blevet for uoverskueligt, og et tredje blev udarbejdet ved afskrift og systematisering af det foregående registers indhold. Philippe Auguste's registre adskiller sig dog indholdsmæssigt fra beslægtede håndbøger som *Dialogue of the Exchequer* eller den danske *Kong Valdemars Jordebog* (1231 og følgende) ved at omfatte kopier af det kongelige kancellis udgående korrespondance ved siden af indtægtslister o.l., som man normalt ikke vil finde i brevbøger.

Forfatterens fremstilling er meget detaljeret, hvilket med et så omfattende og alligevel ufuldstændigt kildemateriale kun er en dyd. Læseren føler sig tryk ved bogen, for man mærker, at der ikke siges mere end forf. kan dokumentere. Det er vigtigt, at kongeideologien medtages; den hører jo naturligt til styreformens, men overses alt for ofte i administrationshistoriske studier. Det er også overordentligt værdifuldt at få så meget at vide om kongens personlighed, som kilderne tillader at sige; han var jo ikke kun en topfigur uden indflydelse. Prof. Baldwin gør det således sandsynligt, at kongens adfærd over for sin anden dronning, Ingeborg af Danmark, delvis kan forklares ved ødelagte nerver som følge af en sygdom (»la suette«, svedfeber), som han synes at have pådraget sig i Orienten (p. 357-8).

Diskussion af detaljer i et så omfattende arbejde er af pladshensyn umulig; den eneste indvending af nogen betydning er fraværet af en egentlig konklusion. Dette ændrer dog ikke den kendsgerning, at prof. Baldwins bog i lang tid vil være standardværket om fransk administration i årtierne omkring 1200 og et selvfølgelig opslagsværk for dem, der undersøger forvaltningen i andre lande i samme periode. Det er sjældent og ærefuldt, at en udenlandsk forsker i den grad bliver accepteret af landets egne historikere, at han i samarbejde med dem udgiver en så central kildegruppe som Philippe Auguste's registre; den foreliggende bog viser, at æren er fuldt fortjent.

Thomas Riis

EVA ÖSTERBERG & DAG LINDSTRÖM: *Crime and Social Control in Medieval and Early Modern Swedish Towns*. *Studia Historica Upsaliensia* 152. Uppsala, Almqvist & Wiksell International (Stockholm). 1988. 169 s. 135 skr.

Historisk kriminologi er ligesom i Danmark kommet sent til Sverige. Men med vanlig svensk effektivitet er derefter ikke mindre end to projekter blevet sat i gang, som skal fastslå ændringer i kriminalitetsmønstrene fra middelalderen til det 20. århundrede. Det ene projekt ledes af Eva Österberg fra Lunds universitet og det andet af Jan Sundin fra Linköpings universitet.

Crime and Social Control består af syv kapitler bygget op over to systematiske analyser af kriminalitet i tre svenske byer; en præsentation af historisk kriminologi, en kort beskrivelse af det svenske samfund, en lige så kort beskrivelse af lovene og domstolene, en analyse af kriminaliteten i Arboga i seks ti-års perioder mellem 1452-1543 og Vadstena i to ti-års perioder mellem 1580 og 1610, en analyse af kriminaliteten i Stockholm 1475-1625 (med diverse lakuner), et kapitel om vold og omsorg i familien og en konklusion.